

عنوان مقاله:

تحلیل رابطه حقیقت تولی و تبری با الگوی مفهومی سعادت در اندیشه خواجه نصیرالدین طوسی

محل انتشار:

دوفصلنامه اخلاق و حیانی، دوره 13، شماره 4 (سال: 1402)

تعداد صفحات اصل مقاله: 33

نویسندگان:

سیدمرتضی هنرمند - استادیار، گروه معارف اسلامی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه ملایر، ملایر، ایران

مهین کرامتی فرد - استادیار، گروه فلسفه و کلام اسلامی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه ملایر، ملایر، ایران

خلاصه مقاله:

به «تولی و تبری» در علم فقه و کلام اسلامی اهتمام جدی شده اما در علم اخلاق کمتر مورد توجه قرار گرفته است. «تولی و تبری» در لغت به معنای دوست داشتن خوبان و دشمنی با بدان است. مهم ترین اندیشمند اسلامی که آن را در اندیشه اخلاقی و عرفانی توضیح و تبیین کرده، خواجه نصیرالدین طوسی است. ایشان «تولی و تبری» را به معنایی جدید به کار برده و معتقد است «تولی و تبری» از معنایی باطنی - که حالتی نفسانی و فقط به معنای روی آوردن و دوست داشتن خدای متعال و بیزاری جستن از غیر اوست - به معنایی اخلاقی تبدیل یافته و لذا مقدمه تهذیب نفس و تربیت اخلاقی، معیار و زمینه ساز سعادت و تشکیل مدل مفهومی آن قرار گرفته است؛ این مقاله با روش توصیفی تحلیلی دیدگاه خواجه طوسی را درباره رابطه حقیقت «تولی و تبری» با الگوی مفهومی سعادت بررسی کرده و این نتایج به دست آمده است: ۱. «تولی و تبری» به مثابه نشانه دینداری، مقامی است که با کنترل قوای نفس حیوانی (یعنی شهوت و خشم) تحت نظر عقل به مثابه حجت باطنی الهی قابل دستیابی است؛ ۲. «تولی و تبری» ترکیبی از سه عنصر معرفتی، گرایشی و توانشی است؛ ۳. حقیقت «تولی و تبری» ذوب و استغراق و تبری در تولی و تحصیل تولی صرف است و این امر شرط دستیابی به مقام رضا و تسلیم است؛ ۴. با استمداد از ابزار دستیابی به «تولی و تبری» یعنی معرفت، محبت، هجرت و جهاد می توان به سعادت، یعنی زایش و رویش تمام فضائل اخلاقی و درجات و مقامات عرفانی مانند رضا، تسلیم، ایمان، یقین و در نهایت دستیابی به مقام اهل وحدت (فنا) دست یافت.

کلمات کلیدی:

تولی و تبری، الگوی سعادت، تربیت اخلاقی، مقام رضا، خواجه طوسی

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1922970>

